

ALISHER NAVOIYNING IQTISODIY QARASHLARI

Namangan Davlat Universiteti

Iqtisodiyot fakulteti S. IQT-AU-24 guruh talabasi

Nurmatilloev Muhammadumar G'olibjon o'g'li

Ilmiy rahbar: Otavaliyev Boburjon Sobirjon O'g'li

Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Sharq uyg'onish davrining buyuk mutafakkiri va davlat arbobi Alisher Navoiyning iqtisodiy qarashlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Asosiy e'tibor Navoiyning adolatli jamiyat barpo etish, halol mehnatni ulug'lash, boylik va kambag'allik muammolari, davlat boshqaruvi hamda ijtimoiy tenglik haqidagi qarashlariga qaratiladi. Maqolada Alisher Navoiyning iqtisodiy g'oyalari u yashagan davrning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari bilan bog'liq holda o'rganilib, ularning bugungi zamonaviy iqtisodiy tafakkur va siyosatdagi ahamiyati yoritib beriladi. Tadqiqot natijalari iqtisodiy ta'limotlar tarixini o'rganishda nazariy bilimlarni chuqurlashtirishga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar: *Alisher Navoiy, iqtisodiy qarashlar, iqtisodiy ta'limotlar tarixi, adolat, halol mehnat, davlat boshqaruvi, ijtimoiy tenglik.*

Kirish: Iqtisodiy ta'limotlar tarixida jamiyat taraqqiyoti va davlat boshqaruvi masalalariga oid qarashlar muhim o'rin egallaydi. Ushbu jarayonda nafaqat G'arb iqtisodchilari, balki Sharq mutafakkirlari tomonidan ilgari surilgan iqtisodiy g'oyalar ham alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, Sharq uyg'onish davrida yashab ijod qilgan allomalar jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy muammolarini axloqiy va amaliy jihatdan tahlil qilganlar.

Shunday mutafakkirlardan biri Alisher Navoiy bo'lib, u o'z asarlarida xalq farovonligi, adolatli jamiyat barpo etish, davlat boshqaruvida mas'uliyat va iqtisodiy tenglik masalalariga katta e'tibor qaratgan. XV asrda feodal munosabatlar hukmron

bo'lgan sharoitda Navoiy jamiyatdagi ijtimoiy tabaqalanish, boylikning notekis taqsimlanishi va kambag'allik muammolarini chuqur tahlil qilgan.

Alisher Navoiy nafaqat adib, balki yirik davlat arbobi sifatida ham iqtisodiy munosabatlarning jamiyat barqarorligidagi rolini yaxshi anglagan. Shu bois uning iqtisodiy qarashlari nazariy emas, balki amaliy hayot bilan chambarchas bog'liq holda shakllangan. Metodologiya

Mazkur tadqiqot metodologiyasi iqtisodiy ta'limotlar tarixini o'rganishda qo'llaniladigan umumilmiy va maxsus usullarga asoslanadi. Tadqiqot jarayonida tarixiy-tahliliy, mantiqiy hamda solishtirma usullardan foydalanildi.

Tarixiy-tahliliy usul orqali Alisher Navoiyning iqtisodiy qarashlari shakllangan davrning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari o'rganildi. Solishtirma usul yordamida Navoiyning iqtisodiy g'oyalari boshqa Sharq mutafakkirlarining qarashlari bilan qiyoslandi. Mantiqiy tahlil va umumlashtirish asosida Navoiyning iqtisodiy qarashlarining nazariy va amaliy ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Adabiyotlar tahlili:

Alisher Navoiyning iqtisodiy qarashlari ilmiy adabiyotlarda asosan uning axloqiy va ijtimoiy-falsafiy qarashlari bilan uzviy bog'liq holda o'rganilgan. Ayniqsa, "Mahbub ul-qulub" asari Navoiyning ijtimoiy-iqtisodiy fikrlarini tahlil qilishda muhim manba hisoblanadi.

Mazkur asarda jamiyatdagi turli ijtimoiy tabaqalar, boylik va kambag'allik o'rtasidagi tafovutlar, davlat arboblarning mas'uliyati va adolatli boshqaruv masalalari yoritilgan. Iqtisodiy ta'limotlar tarixi bo'yicha yozilgan darslik va ilmiy ishlarda Navoiyning qarashlari axloqiy-iqtisodiy yondashuvning yorqin namunasi sifatida baholanadi. Natijalar va muhokamalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Alisher Navoiy iqtisodiy jarayonlarga axloqiy va ijtimoiy yondashuvni ilgari surgan. U iqtisodiy faoliyatning asosiy maqsadi boylik jamlash emas, balki jamiyat farovonligini ta'minlashdan iborat bo'lishi lozimligini ta'kidlaydi.

Navoiyning iqtisodiy qarashlarida halol mehnat muhim o‘rin tutadi. Uning fikricha, faqat mehnat orqali topilgan boylik barakali bo‘ladi va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiladi. Mehnatsiz boylik orttirish esa ijtimoiy adolatsizlikni kuchaytiradi va jamiyat barqarorligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shuningdek, Navoiy davlat boshqaruvida adolat tamoyillariga amal qilish, soliqlarni me‘yorida belgilash va ehtiyojmand qatlamlarni qo‘llab-quvvatlash zarurligini alohida ta‘kidlaydi. Bu g‘oyalar bugungi kunda ham ijtimoiy yo‘naltirilgan iqtisodiy siyosat bilan uyg‘unlashadi.

Xulosa qilib aytganda, Alisher Navoiyning iqtisodiy qarashlari iqtisodiy ta‘limotlar tarixida muhim o‘rin egallaydi. Uning adolatli jamiyat, halol mehnat, boylikdan oqilona foydalanish va davlatning ijtimoiy mas‘uliyati haqidagi g‘oyalari bugungi zamonaviy iqtisodiy tafakkur uchun ham dolzarb ahamiyatga ega.

Alisher Navoiyning iqtisodiy qarashlarini o‘rganish milliy iqtisodiy tafakkurimizning tarixiy ildizlarini chuqurroq anglashga hamda zamonaviy iqtisodiy siyosatni shakllantirishda ma‘naviy asos sifatida foydalanishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Navoiy, A. Mahbub ul-qulub-Toshkent:Fan nashiriyoti.
2. Navoiy, A. Xamsa-Toshkent:G‘ofur G‘ulom nomidagi nashiriyot.
3. Navoiy, A. Nasoyim ul-muhabbat-Toshkent.
4. Iqtisodiy ta‘limotlar tarixi. Darslik. – Toshkent: Iqtisodiyot.
5. Karimov, I. A. Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch.-Toshkent:Ma‘naviyat
6. Sharq mutafakkirlari asarlarida ijtimoiy-iqtisodiy g‘oyalar-Toshkent.
7. Abdurahmonov, Q. Iqtisodiy ta‘limotlar tarixi-Toshkent:Iqtisodiyot.
8. Islomov.B Sharq uyg‘nish davri mutafakkirlari-Toshkent.
9. Rahimov.s Jamiyat va iqtisodiy tafakkur.-Toshkent